Utlåtande FsUU 3/2020 rd─ B 1/2020 rd

Försvarsutskottet

Regeringens årsberättelse 2019

Till revisionsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens årsberättelse 2019 (B 1/2020 rd): Ärendet har remitterats till försvarsutskottet för utlåtande till revisionsutskottet. Tidsfrist: 16.10.2020.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- enhetschef, brigadgeneral Antti Lehtisalo, försvarsministeriet
- konsultativ tjänsteman Timo Rivinoja, försvarsministeriet
- planeringschef, brigadgeneral Vesa Virtanen, Huvudstaben.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I regeringens årsberättelse 2019 konstateras det att Finlands militära omvärld har förblivit spänd och svårförutsägbar, vilket ställer allt större krav på vår försvarsförmåga. Enligt berättelsen fortsatte utvecklingen av försvarssamarbetet med de länder och grupper av länder som spelar en betydande roll för säkerheten i Östersjön.

Försvarsministeriets verksamhetsområde — resultat

I årsberättelsen utvärderas hur de samhälleliga effektmålen har uppnåtts. Den skala som används vid bedömningen är följande: utmärkt, god, nöjaktig och försvarlig. Följande funktioner fick betyget god: en försvarspolitik som främjar Finlands intressen, tryggande av ett säkert samhälle genom myndighetssamarbete och stärkande av den internationella säkerheten. Däremot fick delområdet förebyggande militär försvarsförmåga endast nöjaktigt betyg, det vill säga samma som de föregående åren.

Den förebyggande militära försvarsförmågan baserar sig enligt de sakkunniga som utskottet hört på den beredskap och avvärjningsförmåga försvaret har i förhållande till omgivningen. Försvars-

förmågan bedöms i förhållande till målen på längre sikt och kraven i omvärlden. Centrala frågor som ska granskas vid bedömningen av utvecklingens riktning är det planerade ersättandet av utgående kapaciteter, utvecklandet av beredskapen och verkställandet av försvarsredogörelsen 2017 särskilt i fråga om resursriktlinjerna.

Grunden för den förebyggande militära försvarsförmågan är en stark, utbildad och funktionsduglig reserv, vars militära färdigheter upprätthålls förutom genom repetitionsövningar även av reservistorganisationerna inom det frivilliga försvaret. År 2019 lyfte organisationerna inom det frivilliga försvaret fram sin oro över Europeiska unionens planerade blyförordning, som ansågs försämra och begränsa möjligheterna att ordna övningsverksamhet inom det frivilliga försvaret. Ikraftträdandet av en eventuell blyförordning får inte försämra reservistorganisationernas och det frivilliga försvarets verksamhetsförutsättningar och övningsverksamhet. Reservistorganisationernas verksamhet ska beaktas som en del av den förebyggande militära försvarsförmågan.

Utskottet konstaterar att bedömningsklassificeringen i fyra steg är ganska stel och att den inte till alla delar beskriver de framsteg som gjorts under de senaste åren. Ett bevis på detta är att de betydande lagstiftningsändringar som gjorts under de senaste fem åren i fråga om den förebyggande militära försvarsförmågan — särskilt den nya lagen om militär underrättelseverksamhet (FvUB 9/2018 rd — RP 203/2017 rd) och den lag genom vilken det blev möjligt att omedelbart genomföra repetitionsövningar som syftar till en höjning av beredskapen (FvUB 2/2016 rd — RP 44/2016 rd) — lika lite som försvarsmaktens egna betydande beredskapsåtgärder har lyckats höja betyget från nöjaktig till god.

Utskottet konstaterar att en trovärdig förebyggande militär försvarsförmåga är en mycket viktig del av det centrala målet för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik: att förebygga att Finland blir part i en militär konflikt. Mot denna bakgrund är det viktigt att i utvecklandet av försvarsmakten koncentrera sig på de åtgärder genom vilka betyget för den förebyggande militära försvarsförmågan kan höjas till god.

Enligt uppgift är också den materiella beredskapen av stor vikt för den förebyggande försvarsförmågan. Regeringsprogrammet konstaterar att Finland sörjer för ett trovärdigt nationellt försvar och avsätter tillräckliga resurser för ändamålet. Det är enligt utskottet nödvändigt att också armén kan utvecklas balanserat i ett läge där försvarsmaktens resurser för materielupphandling på 2020-talet i stor utsträckning kommer att gå till projekt inom marinen och flygvapnet. Utöver att utvecklingen av de tre försvarsgrenarna måste ske balanserat, måste det enligt utskottet säkerställas att försvarsmakten har en korrekt dimensionerad personalstyrka som svarar mot att uppgiftsfältet breddats betydligt under senare år. Flexibilitetskraven på personalen är redan nu höga till följd av de ökade uppgifterna och kraven med avseende på beredskapen, bevärings- och reservistutbildningen som kvalitativt och kvantitativt ska vara tillräcklig, de nya uppgifterna inom cyberförsvar och militär underrättelseverksamhet samt det omfattande internationella samarbetet. Med tanke på det fortsatta arbetet ser utskottet det som viktigt att det i den nya försvarspolitiska redogörelsen ges riktlinjer för vilken personalvolym som krävs för att försvarsmakten ska kunna fullgöra sina uppgifter.

Riksdagens uttalanden och ställningstaganden

Statsrådets försvarspolitiska redogörelse

SRR 3/2017 rd — RSk 23/2017 rd

I försvarsutskottets betänkande om försvarsredogörelsen (FsUB 4/2017 rd) ingår ett uttalande om att en parlamentarisk uppföljning som omfattar alla riksdagspartier ska ordnas också vid beredningen av framtida redogörelser om säkerhet. Den parlamentariska uppföljningen har ordnats på behörigt sätt också under denna valperiod, och därför kan uttalandet i frågan strykas.

Ekonomiska förmåner för värnpliktiga

RP 37/2007 rd — RSv 110/2007 rd

I ett uttalande om värnpliktslagen (FsUB 1/2007 rd) förutsatte riksdagen att regeringen vidtar åtgärder för att beväringstjänstgöring ska beaktas i pensionen och hemförlovningspenning betalas till dem som hemförlovas. Vidare förutsatte riksdagen att de ekonomiska förmånerna för värnpliktiga förbättras ytterligare.

Utskottet noterar att de ekonomiska förmånerna till värnpliktiga, till exempel dagpenningarna, har höjts de senaste åren. Däremot har planerna på att återinföra hemförlovningspenningen eller att beakta beväringstjänstgöringen i pensionen inte avancerat. Beslut om detta ska fattas inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde. Utskottet anser att utvecklingen av värnpliktssystemet är ett fundamentalt element i vårt försvar. En realisering av de nämnda åtgärderna skulle konkret visa på ett stabilt samhällsstöd för att bevara och utveckla systemet med värnplikt. Uttalandet bör stå kvar.

Avvärjande av modellflygplan och obemannade luftfartyg

RP 72/2018 rd — RSv 98/2018 rd

Riksdagen har förutsatt (FsUB 1/2018 rd) att försvarsministeriet och inrikesministeriet före utgången av 2019 lämnar en rapport till försvarsutskottet om hur arbetsfördelningen mellan försvarsmakten och polisen på allmän plats har fungerat när det gäller att bekämpa modellflygplan och obemannade luftfartyg. Försvarsutskottet konstaterar att en sådan utredning har lämnats, så uttalandet behövs inte längre.

Hur den nya lagstiftningen om militär underrättelseverksamhet fungerar

RP 203/2017 rd — RSv 290/2018 rd

Riksdagen förutsatte (FsUB 9/2018 rd) att försvarsministeriet före utgången av 2020 lämnar försvarsutskottet en utredning om hur den nya lagstiftningen om militär underrättelseverksamhet fungerar. Försvarsutskottet konstaterar att en sådan utredning ännu inte har lämnats, så uttalandet bör stå kvar.

Utlåtande FsUU 3/2020 rd

Beaktandet av den nationella säkerheten i områdesanvändning och fastighetsinnehav

RP 253/2018 rd — RSv 268/2018 rd

Riksdagen förutsatte (FsUB 6/2018 rd) att försvarsministeriet före utgången av 2021 lämnar försvarsutskottet en rapport om hur de nya bestämmelserna fungerar med beaktande av den nationella säkerheten i områdesanvändningen och fastighetsinnehav. Någon sådan rapport har inte lämnats, så uttalandet bör stå kvar.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Försvarsutskottet anför

att revisionsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 23.9.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Ilkka Kanerva saml
vice ordförande Jari Ronkainen saf
medlem Timo Heinonen saml
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Eeva Kalli cent
medlem Mika Kari sd
medlem Tuomas Kettunen cent
medlem Kimmo Kiljunen sd
medlem Jukka Kopra saml
medlem Joonas Könttä cent
medlem Markus Mustajärvi vänst
medlem Juha Mäenpää saf
medlem Erkki Tuomioja sd.

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.